

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

"לְדוֹרוֹת" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: קושצ'צקה	שם פרטי: סטנסלבה
--------------------	------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: ז'ילונקה		בלועזית Zielonka	
שם פרטי איתו נולדתי: סטנסלבה		בלועזית Stanislav	
עיר לידה: צ'למיצה, בורק		בלועזית Tz'lmitzh, Burke	
שם פרטי ושם משפחה של האב: סטניסלב ז'ילונקה		שם פרטי ושם נעורים של האם: מריה פרוצ'קובסקה	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: בורק		בלועזית Burke	
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ) בורק, פולין			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: בורק		תאריך השחרור:	
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור	
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין מתי עד מתי		שנת עליה: 1957	
		במידה ועלית באנייה, ציין את שמה	

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי ב-1935, בבית קתולי, בכפר קטן בשם צ'למיצה, הסמוך לעיר בורק. כל הכפר היה בעצם בבעלותו של פריץ עשיר אחד, אשר העסיק את כולם. תקופה קצרה אחרי שנולדתי, עברה משפחתי לבורק. זכורים לי זמנים קשים מאוד. לאבא לא הייתה עבודה קבועה ורוב הזמן לא עבד. כל בוקר היה יוצא ומחכה שאולי ייקחו אותו לעבוד בשדה. אימא הייתה עקרת בית. לפני המלחמה, הייתה מנסה לפרנס והייתה מדי פעם הולכת לכבס אצל משפחות אחרות. בסך הכל הייתי בת 4 כשבאו לקחת את אבא שלי לצבא ובעצם התחילה המלחמה.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

ב-1939 אחותי נולדה. היינו בבית: אימא, אבא, אני בת ה-4 ואחותי בת יומה. בקיץ, אני זוכרת שהגיע לעיר רכב גדול ולקח את אבא שלי לצבא, יחד עם שאר הגברים. בדיעבד - 6 שנים לא ראינו אותו ולא נודע לנו דבר עליו, עד שחזר. הגרמנים נכנסו לפולין והגיעו לבורק. בהתחלה הם לקחו את היהודים ואת העשירים (אפילו סתם בעלי נכסים פשוטים כמו מעט פרות או כבשים) מהעיר. לאחר מכן הגיעו אזרחים גרמנים וממש התיישבו בבורק ובכפרי הסביבה, שהתפנו מיהודים ומעשירים, והשתלטו על נכסיהם. יום אחד הלכתי עם אמא ברחובות העיר וראינו בית גדול שעולה בלהבות. שאלתי את אמא לפרש המראה הזה, והיא השיבה לי כי זהו בית הכנסת של היהודים, שהגרמנים העלו באש. אימא נשארה איתנו לבד. בקושי רב פרנסה אותנו.

זכורה לי פעם אחת שאימא יצאה לכבס בבית אחר, והשאירה אותי לבד עם אחותי התינוקת. אחותי התחילה לבכות ואני לא ידעתי כיצד להרגיעה, אז פשוט שמתי עליה כרית, והיא אכן שתקה... ברגע האחרון אימא הגיעה והצילה את חייה. זמן קצר לאחר שאבא נלקח ושנשארו לבדנו בבית, דודה שלי עברה לגור איתנו. דודתי, אחותה של אמא, גרה בבורק עם בנה בן ה-17. כיוון שגם הוא נלקח לעבודות בצבא, היא נשארה לבד. אמא ודודתי החליטו לשכור ביחד בית ולגור ביחד איתנו, כפתרון לבדידות ההדדית שלנו ולצורך שלנו ושלה בעזרה. לילה אחד פרץ חייל גרמני לבית שלנו ואנס את אמא. אימא נכנסה כתוצאה מכך להיריון ונולד לנו אח נוסף - קאז'יק. לאחר זמן קצר, גילו הגרמנים שבבית שלנו יש שני אנשים מבוגרים - אמא ודודתי - ולקחו את אימא שלי. נשארו, אחותי, אחי ואני ביחד עם הדודה. כך עברו עלינו שנות המלחמה. מאוחר יותר גילינו שאמא נלקחה לאזור לודג', ועסקה בחפירת שוחות בשביל החיילים.

במשך המלחמה, כשנשארו לבד עם הדודה, היא ניסתה לפרנס אותנו ועסקה בטוויית צמר. בכל יום הייתה יוצאת בבורק לכפרי הסביבה ומציעה את שירותיה לגרמנים שהתיישבו במקום הפולנים והשתלטו על הכבשים שלהם. היא הייתה טווה את הצמר של הכבשים וחוזרת הביתה בערב. כיוון שכסף לא היה שווה הרבה בתקופה ההיא, הדודה עבדה בתמורה למוצרי מזון, בעיקר גולמי. זכורות לי הפעמים בהם הייתה חוזרת עם חיטה. אז היינו הולכות ביחד לטוחן שיטחן עבורנו את החיטה לקמח. הגרמנים הטילו מספר איסורים והגבלות עלינו. למשל - אסור היה לנו להדליק אורות בבתים, בזמן החשיכה. מי שרצה להדליק אור, היה צריך לכסות את חלונותיו. אם החיילים הגרמנים, שהיו מפטרלים ברחוב, היו מזהים אור, ולו הקלוש ביותר, בבית מסוים, הם היו נכנסים לבית ומאיימים להרוג את תושבי הבית, במידה ויסרבו לכבותו. בשלב מסוים חליתי בדלקת גרון קשה. כיוון שתרופות לא היו, דודה שלי ריפאה אותי בעזרת האינטואיציה שלה ועם מעט ידע שאלוהים יודע איפה היא רכשה; שלוש פעמים ביום היא נתנה לי לבלוע כפית סוכר מומס במעט נפט. שלוש פעמים ביום בלעתי נפט! אבל כך נרפאתי. יום אחד, בעודי שוכבת חולה, ממש בסיום המלחמה, הבטתי מחלון ביתי לכיוון הרחוב, ולפתע היה נדמה לי שראיתי את אמא.

קראתי בהתרגשות לדודה שלי, אך היא לא האמינה לי. היא אמרה שנחכה בשקט ונראה אם היא נכנסת לבית. ואכן כך היה - אימא חזרה! אימא הגיעה והביאה עמה קצת אוכל שגנבה בדרך. אני לא ממש זוכרת איך הרגשתי באותו יום, אם התרגשתי או לא. את יום סיום המלחמה אני זוכרת היטב, ממש כאילו זה היה היום; אני זוכרת איך המוני גרמנים נמלטו בטירוף ובסערה מכל

רחבי הסביבה, והגיעו רכובים בסוסים ובעגלות וגם ברגליהם, עם מיטלטליהם אל עבר תחנת הרכבת בבורק, על מנת לנוס על נפשם בחזרה לגרמניה, מאימת הכובש הרוסי. אני זוכרת שהיה קור אימים ושלג ירד. כזה קור לא זכור לי מאז! הגרמנים שלא הספיקו לעלות לרכבות בטרם הגיעו הרוסים (והיו רבים כאלה)- נשחטו באכזריות, ביריות חסרות הבחנה, על ידי החיילים הרוסים. במו עיניי ראיתי אלפי גופות מוטלות ברחוב, כולל גופות קפואות של תינוקות, באזור תחנת הרכבת. זאת הייתה זוועה. זכור לי ריח חריף של בנזין. דודה שלי שלחה אותי להביא חלב מהחנות, ואני נאלצתי בדרך לעבור באזור הטבח. לא הייתה לי ברירה אלא לדרוך על גופות הגרמנים. לאחר מכן באה ההוראה לאסוף את הגופות ובאו גברים ועשו זאת, אך לא לפני שהמון פולנים פשוט הפשיטו את גופות הנרצחים ונטלו מהם חפצים בעלי ערך כמו בגדים ונעליים. בסופו של דבר אני זוכרת אלפי גופות עירומות שרועות בכל הכיכר המרכזית, בקור מקפיא עצמות. הרוסים, שהחליפו את הגרמנים, היו לא פחות אכזריים ואלימים מהם. אני זוכרת שבכל מקום הם חיפשו וודקה. הם לקחו שעונים מידי אזרחים, ככל העולה ברוחם. זכורים לי גם מקרים בהם הם שברו דלתות של חנויות, על מנת לאפשר לפולנים רעבים לבזוז אותן.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

ב-1946 חזר אבא מהמלחמה. הוא חזר בתחילה לבית הוריו והודיע לנו כי הוא שב מהמלחמה. מיד נודע לו שאמי ילדה עוד ילד בהיעדרו. למרות שאמרנו לו שהיה זה כתוצאה מאונס, הוא לא האמין וכעס מאוד. בתחילה ממש סירב לחזור הביתה. לבסוף היו אלה הוריו ששכנעו אותו לחזור אלינו. אבא חזר הביתה ולא מצא עבודה. היה תסכול גדול. כל פולין הייתה בשפל כלכלי. בינתיים נולדה לנו עוד אחות. אבא עזב שוב את הבית, הפעם בניסיון למצוא פרנסה. הוא נסע לכרות פחם במערב פולין. לאחר כמה חודשים, הצטרפנו שאר המשפחה אל אבא, וגרנו בואודג'ך- עיר ששכנה בשטח שהיה עד הכיבוש הרוסי בשטח גרמניה (אז קראו לעיר ולדנבורג). בינתיים גדלתי, והלכתי לעבוד במחסן אוכל. במחסן הזה הכרתי את אהרון, שהיה סוחר של מזון. לאחר זמן קצר התחתנו. נולדו לנו 2 ילדים- אנג'ל והנריק (לימים- נדב וחנוך).

אהרון רצה מאוד לעלות לארץ, עוד מסיום המלחמה, אך עד 1957 הפולנים לא אפשרו זאת באופן חוקי. כשסופסוף ניתן האישור מהפולנים- נסענו לוורשה, על מנת להוציא מסמכים שיאפשרו לנו לעלות לארץ. אני הייתי שלמה עם ההחלטה לעזוב את פולין ולעלות לארץ, כי זה היה רצונו של אהרון, על אף שהוריי התנגדו לכך. חזרנו לואודג'ך ולמחרת נסענו ברכבת לווינה, משם לאיטליה, שם חיכנו שבועיים. לאחר שבועיים הגיעה האונייה הגדולה "עלייה" ולאחר שלושה ימי שיט- הגענו לישראל, לנמל חיפה.

נא ספרי/י על חייך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

מחיפה העלו אותנו על משאית שהובילתנו לחצור הגלילית, על אף שלא נשאלנו אם אנו מעוניינים בכך בכלל (ולא שהיה לנו רצון כלשהו...). בחצור הגלילית נבנו מבעוד מועד בתי רכבות, אשר נועדו בשביל העלייה ההמונית מפולין. גרנו שם שנה. אהרון עבד בקק"ל, בשתילת עצים. לאהרון היה קשה, אך הוא שמח בחלקו ורצה להישאר בחצור. אני, לעומתו, רציתי לעזוב. לא הסתדרתי עם השכנים, שהיו בעלי תרבות שונה לחלוטין משלי. נסעתי לחיפה, למשרדי הסוכנות, וביקשתי לעבור לנצרת עילית, כי שמעתי ששכנה שלי עברה לשם. וכך היה; לאחר שנה בחצור הגלילית, הגיעה משאית והעבירה אותנו לנצרת עילית. קיבלנו בית ברחוב יודפת. 40 שנה גרתי שם. אהרון עבד בהרבה עבודות לאורך השנים בנצרת עילית- במע"צ, במקורות ולבסוף בכיתן. בשנת 1965 נולדה בתנו הקטנה- ריקי. אני יצאתי לעבוד במה שרק ניתן, וכך נהייתי עובדת ניקיון בבית ספר "חרמון" בעיר. לאחר כמה שנים כעובדת ניקיון, שמה לב המנהלת שיש לי גם חוש טכני לא רע, והציעה לי להפוך להיות שרתת- אשת תחזוקה- של בית הספר. כך עבדתי, כאשר תחזוקה, עד גיל 55, ואז פרשתי לפנסיה מוקדמת. ב-1983 נפטר אהרון מהתקף לב. לאחר שיצאתי לפנסיה, מכרתי את הבית ברחוב יודפת וקניתי את הבית הנוכחי שלי.

ראיון: מורן צלניק, נצרת עילית, אוגוסט 2013